

Результати досягнень у галузі природничих, соціогуманітарних та технічних наук за 2017 рік

За звітний період Інститутом виконано комплекс наукових досліджень, найбільш вагомими результатами яких полягають у наступному:

За напрямком:

Інституційні чинники розвитку ринкового середовища:

Розроблено методологію формування інтеграційних механізмів товарних ринків, які базуються на визначенні характеру їх впливу на внутрішньоринкові процеси та спроможності впливати на прискорене зростання сумарного обсягу доданої вартості на основі об'єднання його елементів. Розроблено методичний підхід оцінки ефективності функціонування товарного ринку як суми обсягів доданої вартості в секторному вимірі та запропоновано систему управління нею на стратегічних ринках країни. (Лисюк В.М., Нікішина О.В.)

Розроблено концепцію формування системи технологічного підприємництва з метою розвитку ринків інноваційних товарів на засадах перетворення наукових знань на інноваційні ідеї, створення нових продуктів і технологій. (Бутенко А.І., Шлафман Н.Л., Уманець Т.В.)

Розвиток транспортно-транзитного потенціалу України та механізми його реалізації:

Розроблено теоретичні основи інституційного забезпечення управління асиметрією ринків транспортних послуг, відповідно до ступеню їх упорядкованості, як динамічних нерівноважних систем та їх економічної взаємодії в європейських та світових транспортних системах. Обґрунтовано концептуальні підходи до формування основ інституційного забезпечення функціонування національного транспортного комплексу. (Котлубай О.М.)

Інституційні механізми екологізації економіки:

Розроблено методологічний базис і методичні підходи до оцінки ризикових подій в умовах трансформації соціо-економіко-екологічних (СЕЕ) систем зокрема на принципах: превентивної та гнучкої ризик-рефлексії (реагування); подвійності ризикових подій; прецедентності і трансцендентності; загальної параметричної теорії систем дослідження і управління ризик-подіями у розвитку СЕЕ-систем. (Купінець Л.Є., Степанов В.М.)

Розроблено теоретико-методологічні засади управління відносинами власності у рекреаційно-туристичному природокористуванні на основі інклюзивного підходу, що розвиває інституційні, економічні та адміністративні інструменти в напрямі забезпечення вільного доступу кожного члена суспільства до ефективного виробничого та невиробничого (рекреаційного, оздоровчого, лікувального, естетичного) використання природних рекреаційно-туристичних ресурсів (ПРТР); визначено економіко-екологічну сутність, принципи, функції та специфічні особливості

функціонування обмежень у формах привласнення ПРТР в системі економічних відносин рекреаційно-туристичного природокористування. (Мартієнко А.І., Хумарова Н.І.).

Подолання територіальних диспропорцій та модернізація управління соціально-економічним розвитком південних регіонів України

Розроблено концептуально-методичний підхід до визначення рівнів, типів і стадій інституціоналізації заходів формування сприятливого середовища для залучення інвестицій і стимулювання соціально-економічного розвитку територіальних громад (регіонів). (акад. Буркинський Б.В., Лайко О.І.).

Запропоновано методичний підхід до розробки регіональної інноваційної політики, який враховує її характеристики (виміри): інноваційну діяльність, соціальний капітал, глобальну інтегрованість, а також до систематизації інструментів регіональної політики за її інноваційними елементами та цілями. (акад. Буркинський Б.В., Лайко О.І., Єрмакова О.А.).

Удосконалено концептуальні засади формування системи інвестиційних інструментів державного управління регіональним розвитком, які включають в себе: відповідність пріоритетам державної стратегії регіонального розвитку; наявність необхідного фінансового забезпечення; відповідність принципам (субсидіарності, цілеспрямованості, результативності, взаємного доповнення, відсутності дублювання); дієвість незалежної системи моніторингу, контролю та оцінювання результативності; врахування іноземного досвіду; законодавчо-нормативне забезпечення; врахування впливу зовнішнього інституціонального середовища та процесу децентралізації влади. (акад. Буркинський Б.В., Лайко О.І.).

Досягнення в галузі збереження та поліпшення стану навколишнього середовища та сталого розвитку

Визначено основні принципи впровадження державної та альтернативних форм власності на ПРТР такі як: інвестиційна спроможність суб'єкта власності щодо використання, охорони, відновлення і відтворення рекреаційного природного ресурсу; форма власності забезпечує збереження просторової цілісності природних рекреаційних систем у процесі їх господарського використання (об'єкти природно-заповідного фонду, тощо), об'єктивність форми власності, яка зумовлює взаємодію між суб'єктом рекреаційно-туристичного господарювання і стейкхолдерами в системі економіко-правових, виробничих та суспільно-правових обмежень з метою дотримання безпеки соціуму; мінімізація збитку від використання ПРТР та одержання доходу за умови раціонального природокористування і виконання соціальних зобов'язань; - визначено економіко-екологічну сутність, принципи, функції та специфічні особливості функціонування обмежень у формах привласнення ПРТР в системі економічних відносин рекреаційно-туристичного природокористування, зокрема у виробництві, розподілі, обміні та споживанні, що забезпечують встановлення відповідних

інструментів та фінансових важелів впливу на раціональне рекреаційно-туристичне природокористування.

Інструменти системи екологічного управління рекреаційного землекористування, а саме: реалізація інноваційно-інвестиційних проектів рекреаційної рекультивациі, на базі функціонального зонування рекреаційних територій та застосування паспортизації рекреаційних територій на локальному рівні, розроблено зміст рекреаційного паспорту території, який включає: аналіз загальної характеристики суспільно-географічного положення земель; індикатори стану рекреаційного землекористування; специфіку еколого-економічного стану території; туристично-рекреаційну матеріально-технічну базу; рівень розвитку рекреації та туризму; економічну збалансованість рекреаційної території; нормативно-правову основу рекреаційної діяльності; інвестиційну привабливість території та перспективи розвитку туризму, створення нового тур продукту. (Мартієнко А.І., Хумарова Н.І.).

Методологічний базис і методичні підходи до оцінки ризикових подій в умовах трансформації соціо-економіко-екологічних (СЕЕ) систем, в основу яких покладено наступні методологічні принципи: превентивного та гнучкого реагування на небезпечні ситуації і загрози для СЕЕ-систем; альтернативності ризику, високої невизначеності ризик-подій, попередження одночасної дії критичного поєднання ризик факторів та протидії виникненню ризик-подій (Купінець Л.Є., Андрєєва Н.М., Степанов В.М.).

АНОТОВАНІ ЗВІТИ ЗА БЮДЖЕТНОЮ ТЕМАТИКОЮ ІНСТИТУТУ **ЗА 2017 р.**

Виконання відомчої фундаментальної тематики:

НДР «Розвиток відносин власності у рекреаційно-туристичному природокористуванні приморських регіонів України» (науковий керівник А.І. Мартієнко, реєстраційний № 0116U000411, строк виконання 01.2016 – 12.2018 рр.).

НДР «Інтеграційні механізми розвитку товарних ринків в Україні: теорія та інституційне забезпечення» (наукові керівники теми: академік нан України, д.е.н., проф. Б.В. Буркинський, д.е.н., проф. В.М. Лисюк, реєстраційний № 0116U000412, строк виконання 01.2016–12.2018 рр.).

НДР «Асиметрія ринків транспортних послуг: теоретичні основи визначення та управління в умовах децентралізації» (науковий керівник О.М. Котлубай, реєстраційний №0115U000694, строк виконання 01.2015-12.2017 рр.).

НДР «Загрози та ризики екологобезпечному розвитку секторів економіки українського Причорномор'я» (науковий керівник д.е.н., проф. Л.Є. Купінець, реєстраційний № 0116U000413, строк виконання 01.01.2016–30.12.2018рр.).

Виконання відомчої прикладної тематики:

НДР «Формування сприятливого інституціонального середовища соціально-економічного розвитку регіонів (на прикладі Українського Причорномор'я)» (наукові керівники: академік НАНУ, д.е.н., проф. Б.В. Буркинський, д.е.н., с.н.с. О.І. Лайко, реєстраційний № 0116U008689, строк виконання 01.2017 – 06.2019рр.).

Цільова програма наукових досліджень Відділення економіки НАН України
«Траєкторія сталого розвитку України до 2030 року»
(Рішення Бюро Відділення економіки НАН України, протокол № 11 від 03.11.2016р.)

НДР «Розвиток ринку інноваційних товарів на основі використання потенціалу технологічного підприємництва» (науковий керівник д.е.н., проф. А.І. Бутенко, реєстраційний № 0117U004213, строк виконання 01.2017р. – 06.2019р.).

Господогвірна тема НДР

НДР «Стратегування стійкого розвитку об'єднаної територіальної громади (на прикладі об'єднаної Визирської громади Лиманського району Одеської області)» (науковий керівник д.е.н., с.н.с. О.І.Лайко, строк виконання – 1.04.17-20.12.17; договір № 1/17 від 01.04.2017).